

EEN WOELEND LICHAAM

Daniël Vis

Een woelend
lichaam

HOLLANDS DIEP

AMSTERDAM

2022

‘What if the body, at its best, is only a longing for body?’

Ocean Vuong

© Daniël Vis, 2022

© Nederlandse uitgave: Hollands Diep, Amsterdam 2022

© Omslagbeeld: Theo Firmo

Omslagontwerp: Beeldzorg, Antwerpen

Typografie: Crius Group, Hulshout

Foto auteur: © Irwan Droog

ISBN 978 90 488 6222 1

ISBN 978 90 488 6223 8 (e-book)

NUR 301

www.hollandsdiep.nl

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Hollands Diep is een imprint van Overamstel Uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ik kijk omlaag naar mijn voeten, die in het groenige licht bleker lijken dan ze zijn. Onder me, nog meters dieper, waar het donker is, heeft het meer een bodem van modder, en ik begrijp dat niet, dat het water niet wegzakt in de grond – dat het blijft staan. Toen we de vijver aanlegden in de achtertuin moest er folie in de kuil, maar het water hier rust gewoonweg op de bodem, en ook als het in de zomer weken niet regent, is er nog genoeg over om in te zwemmen.

Ik stel me voor hoe het zou zijn als het meer opeens leegloopt terwijl ik erin lig. Hoe ik meegezogen word, tot ik op de bodem lig en ver boven me de kop van de steiger zie, de gekruiste balken waarop je moet gaan staan om uit het water te klimmen, moeizaam, omdat ze zijn begroeid met glibberige algen, waarna je je handen net over de rand kunt vouwen om je op te trekken. De veiligheid van het warme hout onder je borst.

Als je diep duikt, echt diep, kom je in het donker terecht en is het water koud. Je passeert een grens die zich langs je lichaam verplaatst tot je helemaal omgeven bent door donkergroene kou. Dat lukt alleen als je even vergeet waar je bent, als je weet dat er voldoende lucht in je ledematen zit. De mensen boven je zien dat niet, ze verdwijnen. Dan kom je terug, en breek je door het oppervlak.

Ik hijs me op de steiger.

‘Ik ben diep geweest,’ zeg ik hijgend tegen Luc.

‘Hoe diep?’

‘Waar het koud is.’

‘Dat is niks, ik kan hier makkelijk tot de bodem.’

‘Echt niet,’ zeg ik, ‘doe dan.’

Hij is langer dan ik en heeft een krachtiger lijf, maar ik wil weten of hij ook bang is, daarbeneden, of hij net als ik in gevecht moet met zichzelf om dieper te komen.

Hij neemt een aanloop en duikt. Zijn handen snijden het water open en het volgende moment is hij weg. Een uitdijende kring die oplost in de golfjes die de wind maakt.

Ik wacht en tel mompelend de seconden: ‘Eenentwintig, tweentwintig, drieëntwintig, vierentwintig...’ Hij moet allang op de bodem zijn, denk ik, waarom komt hij niet terug? Dan opeens zijn blonde schim. Hij komt boven en haalt adem.

‘Is het gelukt?’ vraag ik.

Luc steekt zijn arm omhoog en houdt een zoetwatermossel in de zon.

Ik ben niet altijd bang geweest voor het meer, ik ben bang geworden. Toen ik jonger was vond ik alleen de eerste sprong vervelend, omdat ik dan niet langzaam kon wennen. Maar als ik er eenmaal in lag vond ik het leuk en als ik in de donkere kou terecht kwam, voelde dat alsof ik werd gekieteld. Er is iets veranderd.

Het is vooral het idee dat die koude laag er altijd is, ook als je aan het oppervlak met je hoofd boven het warme water zwemt. Die laag is er, en dieper nog de modderige bodem die ik nooit heb aangeraakt – zwart, volgens mijn broer, met heel oude takken die door een tekort aan zuurstof bijna niet rotten.

Die lagen dragen elkaar.

Luc weet dat ik bang ben. Hij weet dat ik, elke keer dat ik wil springen, twijfel. Hij weet dat ik soms, als ik een paar meter bij de steiger vandaan ben, plotseling word overvallen door paniek en dat ik daarom dan woest met mijn lichaam begin te bewegen, zodat er golven en bellen om me heen ontstaan, en roep, uitgelaten lijkt het: ‘Oooooo!’

‘Nu jij,’ zegt Luc, terwijl hij op de steiger klimt.

Ik kan niet goed duiken, niet zoals hij. Om in één keer diep te komen, moet ik een potloodsprong maken: zo hoog mogelijk springen en dan, met mijn armen strak tegen me aangedrukt, mijn voeten in elkaar gehaakt, het water raken.

‘Oké,’ zeg ik, ‘wacht even.’ Ik doe net alsof ik me concentreer op de sprong.

Lucht, water.

Ineens is het koud om me heen. Ik ben zo snel langs de grens gekomen dat ik het nauwelijks heb gemerkt. Nu moet ik mijn hoofd naar beneden richten en zwemmen om bij de bodem te komen, maar het lukt niet, het is te diep. Ik voel de lucht aan mijn lichaam trekken, alsof ze mijn lege longen voelt en ze wil vullen.

‘Jaaa!’ zeg ik, als ik bovenkom. ‘Vies hè, die modder?’

‘Echt niet,’ zegt hij. ‘Je bent veel te snel terug.’

‘Wel,’ zeg ik, maar ik voel mijn lege handen; niets om te laten zien, niets wat zou kunnen zeggen dat ik op de bodem ben geweest.

‘O ja?’ zegt hij. Hij springt naast me in het water. Met een paar krachtige slagen is hij bij me. Onze hoofden dobberen tegenover elkaar. ‘Zweer het,’ zegt hij.

‘Ik was op de bodem. Ik kon alleen geen mossel vinden.’

‘Leugenaar!’ Hij trappelt zich omhoog en duwt me naar beneden. Ik krijg een slok van het lauwe groen binnen. Hij duwt verder en gaat op mijn schouders staan. Ik ben bijna zijn hele lengte onder hem, mijn voeten gevangen in het koude donker. Ik duw mijn nagels in zijn benen en krab. Net voor hij me loslaat zie ik het bloed dat als een sliertig wolkje uit hem komt.

‘Waar is Luc?’ vraagt mijn moeder als ik even later de achtertuin in loop.

‘Naar huis,’ zeg ik.

‘Zomaar, opeens? Hij heeft toch helemaal geen fiets?’

‘Hij is gaan lopen,’ zeg ik. ‘Mag ik een glas limonade pakken?’

‘Hé, wacht eens even! Hoe bedoel je: hij is gaan lopen? Hij woont kilometers verderop. Ik heb met zijn moeder afgesproken dat ik hem vanmiddag thuisbreng.’

We vinden hem halverwege het fietspad langs de polderweg. Hij huult. Het bloedt niet meer, maar mijn moeder heeft de striemen op zijn benen al gezien voor ze uit de auto stapt. ‘Luc?’ zegt ze, maar hij antwoordt niet en loopt door. Ze wil hem tegenhouden en legt een hand op zijn schouder.

‘Neehee! Ik ga naar huis!’

‘Dat gaat zo toch niet?’ zegt ze, als Luc haar toelaat haar armen om hem heen te slaan. ‘Je t-shirt is nog helemaal nat, en je benen... Je kunt toch niet zomaar naar huis gaan zonder iets te zeggen?’

Luc kijkt me vanuit de armen van mijn moeder nijdig aan. ‘Hij was het! Hij heeft me gekrabd!’ En weer begint hij te snikken.

Als we bij Lucs huis zijn, moet ik mee naar binnen om uit te leggen wat er is gebeurd. ‘Hij duwde me onder water,’ zeg ik.

‘Dan hoeft je hem toch niet te krabben?’ zegt zijn moeder. ‘Dat vind ik niet normaal.’

Ik haat haar. Ik haat Luc. Ik haat mijn moeder omdat ze me gedwongen heeft mee te gaan. ‘Hij deed stom,’ zeg ik. ‘Hij geloofde niet dat ik op de bodem was geweest.’

‘Dat was je ook niet,’ roept Luc, ‘je loog!’

Ik zie zijn moeder naar de mijne kijken. Vreemd, denk ik, ze kijkt alsof ze ook boos is op haar. Alsof het op een of andere manier... Ik weet het niet, alsof het haar handen waren die hun nagels in Lucs benen hebben gezet.

‘Misschien moeten jullie maar even niet meer met elkaar spelen,’ zegt ze.

‘Is hij langs de huisarts geweest?’ vraagt ze aan mijn moeder.

‘Nee, waarom?’

‘Voor een tetanusprik.’

‘Dat is toch niet nodig? Dat water is niet zo vies en het is nog niet heel warm geweest.’

‘Ben je nou gek!’ valt Lucs moeder uit. ‘Dat water is niet vies...? Wat een onzin. Het is zo groen als wat en het stinkt, alsof er dode vissen in liggen en iedereen piest erin, en...’ Ze draait zich om en loopt naar de keuken. Ze neemt de telefoon van de haak, toetst een nummer in en met de hoorn tegen haar oor gedrukt zegt ze ‘Wegwezen!’ tegen ons, en dan, op een bijna belachelijk vriendelijke toon: ‘Goedemiddag, met mevrouw Verkerk. Ik wil graag...’

In de auto naar huis voel ik de strijd die in mijn moeder woedt. Ze is boos op me, maar ook op Lucs moeder en op Luc, en op zichzelf. Zelfs op het water, dat nu – al is het maar een heel klein beetje – Lucs bloed bevat.

‘Die Verkerkjes...’ begint ze, maar ze maakt haar zin niet af. ‘Je mag anderen geen pijn doen,’ zegt ze.

‘Maar hij begon!’

‘Ook dan niet. Dan moet je sterker zijn. Als hij je onder water duwt, moet je zeggen dat je dat niet leuk vindt, dan moet je hem niet krabben.’

Dat voelt slap, denk ik, zeggen dat je het niet leuk vindt, dan verandert er niets. Trouwens, als iemand je onderduwt, dan kun je helemaal niets zeggen, want je mond zit onder water. En als je die opendoet en praat, zelfs als je zou schreeuwen, komen er alleen maar bubbels uit. Boze bubbels, die opstijgen en openbarsten, waaruit je adem ontsnapt zonder dat je die bij kunt vullen.

‘Het is ook niet zo dat hij je wil verdrinken,’ gaat ze verder. ‘Jullie zijn vrienden.’

Ergens klopt die gedachte niet, maar ik weet niet goed waarom en ik blijf erover nadenken tot we thuis zwijgend uit de auto stappen.

Deel 1

In groep acht, een jaar voordat mijn moeder ziek werd, had ik mijn eerste orgasme. Niet in bed of onder de douche, maar op het toilet van een leegstaand huis dat Luc en ik hadden ontdekt en waar we, samen met een paar anderen, na school vaak heen gingen.

Het huis stond onder aan de dijk, van de woonwijk gescheiden door een veldje. De struiken in de tuin waren ver uitgelopen, en zelfs zonder blad boden ze genoeg beschutting om uit het zicht te blijven van de mensen die hun hond op dat veldje uitlieten, de kinderen die er soms speelden. Onze fietsen zetten we een eindje verderop neer, in de stalling van de buurtsuper, waar we altijd eerst een grote zak schepsnoep en een fles cola kochten.

Wie van ons als eerste voorstelde naar binnen te gaan, ben ik vergeten. Er was een diepe, zanderige kuil naast de voordeur. Diep genoeg om, als je op je buik ging liggen, onder de buitenmuur door te kruipen, de kruipruimte in, om vervolgens via het luik in het halletje omhoog te komen. Als je in de kuil lag, voelde je de kou uit het zand door je jas dringen, en in het begin was ik bang als ik onder de muur door kroop. Het enorme stenen gewicht boven me waarvan ik het gevoel had dat het elk moment, verzwakt door het gat, naar beneden kon komen, maar ik wilde me niet laten kennen.

Binnen was het grauw en stoffig. Het rook er naar karton dat lang geleden vochtig is geweest en daarna is opgedroogd. Er stonden geen meubels meer en omdat de elektriciteit was afgesloten, deden de lichten het ook niet. Alleen de kranen werkten nog, en

de wc tegenover de trap spoelde nog altijd door als je op de knop drukte.

Niemand van ons wist waarom het huis leegstond of wie er hadden gewoond. Op het aanrecht lag een stapeltje verkleurde reclamefolders, maar nergens geadresseerde post. De enige namen die we vonden, stonden op de verjaardagskalender die aan de deur van het toilet hing. Vier bladen van drie maanden, elk voorzien van botanische tekeningen in pasteltinten. Toen ik hem voor het eerst zag, was hij opengeslagen op het eerste kwartaal. Een hondsroos, de gehele struik in bloei en daaromheen details van het blad, de bloem, de bottel.

Tussen alle namen die er stonden, was er één die mijn aandacht trok. Tine, jarig op 12 februari. Volgens het geboortjaar dat tussen haakjes achter haar naam stond, was ze die winter drieëntwintig geworden. Het was niet vanaf het prille begin dat ik, als ik in dat huis naar de wc ging, haar naam opzocht, maar in de maanden van het voorjaar deed ik dat steeds vaker en telkens als een van de anderen de kalender ergens anders had opengeslagen, haalde ik hem van de punaise en hing hem met de hondsroos naar voren terug.

Het was Bo geweest, de zus van Luc, door wie mijn piemel zich steeds meer aan me begon op te dringen. Eerst begreep ik niet waarom ik steeds naar haar keek als ik bij hen thuis was. Ze was een paar jaar ouder dan ik en zat al op de middelbare school. Meestal negeerde ze ons en ik had haar altijd een beetje eng gevonden, maar nu volgden mijn ogen haar. De manier waarop ze met haar benen over elkaar op de bank zat, in haar strakke spijkerbroek, de beweging waarmee ze haar nek blootgaf als ze een knotje maakte, haar borsten als ze zich uitrekte. Die vormen en bewegingen nam ik mee naar huis, en ze kwamen bij me terug, 's avonds in bed – een tinteling die zich vanuit mijn ballen verspreidde, en soms duwde ik dan mijn handen in mijn kruis om zachtjes te wrijven.

Toch ging ik nooit verder dan dat. Ik had een hoogslaper die nogal wankel op zijn poten stond en ik was bang dat iemand me zou horen. Dat mijn broer of mijn zus opeens binnen zou komen, mijn moeder, het licht aan zou knippen en onmiddellijk zou weten wat ik deed.

Naarmate de lente vorderde begonnen Bo en Tine zich te vermengen. Een lichaam dat er in mijn dromen was – half verscholen achter de takken van de hondsroos. Ik had er nauwelijks een idee van hoe een meisje er zonder kleren uitzag en ze bestond uit delen; een been, billen, borsten, een volle, ietwat geopende mond, die zich toonden tussen het bloeiende groen. En gaandeweg lukte het me ook die beelden op te roepen als ik op de koude toiletbril in dat lege huis zat. Als ik net deed of ik moest plassen en door mijn wimpers naar de hondsroos keek die voor me hing, dan verdwenen de stemmen van de jongens in de huiskamer en verscheen de huid die ik, twijfelend, zoekend, wilde strelen.

Maar ook daar was het niet veilig. De deur werd dichtgehouden met een roestig haakje en het leek me niet dat het haakje het zou houden als een van hen voor de grap met kracht aan de deur zou trekken.

Ik besloot in mijn eentje naar het huis te gaan.

Het deed een beetje pijn, maar ik ging door. Mijn broek op mijn schoenen, achterovergeleund tegen de spoelbak die door het op en neer bewegen van mijn hand met een steeds vaster ritme tegen de tegeltjes bonkte. Ik had gedacht dat ik, zonder de jongens, mijn ogen open kon houden, maar ik had ze toch dichtgedaan, als vanzelf, en tastte in het donker naar het lichaam. Ik wist het niet, maar ik hijgde en begon te trillen. Mijn ogen vielen half open, vonden het licht dat door het raampje in de deur naar binnen viel. Een bleek, grijs licht dat veel kouder was dan ik. Toen kwam ik klaar, en wist ik dat ik geen kind meer was – althans, dat leek me zo; dat het kleverige vocht dat zich zenuwachtig naar buiten had

gewerkt, zei dat ik ouder was geworden dan ik was.

Ik hoorde de jongens pas toen de eerste al door het luik omhoog was geklommen. Ik had er niet aan gedacht iets mee te nemen om het sperma van mijn buik te vegen en gehaast trok ik mijn broek op. Mijn boxer – een donkerblauwe, de eerste boxer die ik had – verfrommeld onder de stof. Als een dier glipte ik naar buiten, de gang in en de trap op. Daar dook ik meteen ineen. We kwamen nooit boven; de struiken rond het huis waren hoog genoeg om je op de begane grond aan het zicht te onttrekken, maar op de eerste verdieping lagen de ramen open, bloot, en als er iemand op het veldje was, kon die je gemakkelijk zien.

Voorover gebukt sloop ik vanaf de overloop een van de kamers in.

De stemmen van Dennis en Stan, giechelg, bijna lachend. De stem van Luc: ‘Sst, stil nou!’

Stan: ‘Wat nou, er komt hier toch niemand?’

Gestommel, meer gegrinnik. Dennis die vroeg of iemand een aansteker had. Een stilte, gehoest. Er kroop een prikkende lucht naar boven. Heel even was ik bang dat ze iets in brand hadden gestoken, dat ze weg zouden gaan en dat ik vast zou komen te zitten op de bovenverdieping terwijl het vuur zich door het huis verspreidde, maar toen herkende ik de geur.

Ik had nog nooit een sigaret gerookt, en de andere jongens ook niet. Dennis en Stan hadden het er weleens over. Stans ouders rookten, maar ik vond dat het stonk en bovendien zag het er vreemd uit, die ingevallen wangen waarmee de rook naar binnen werd gezogen. Het voelde als verraad, niet zozeer omdat ze mij niet hadden meegevraagd, maar vooral omdat ze door hun aanwezigheid de ervaring die ik zo-even had gehad bevuilden met zoiets stompzinnigs als gepikte sigaretten. Ik hoorde iemand overgeven. De anderen die lachten.

Ze bleven lang. Het was al schemerig toen ik, nog steeds slui- pend, de trap af kwam. In een hoek van de kamer lag het braaksel.

Ze hadden drop gegeten: zwarte klontjes in de verder onduidelijke brij. Een hoopje as en drie peuken, die ze hadden uitgedrukt op het laminaat.

Toen ik me die avond uitkleedde om naar bed te gaan, voelde ik het opgedroogde zaad trekken aan mijn huid, loslaten als oude lijm.

Er ontwaakte iets met dat orgasme, iets wat ik niet meer kon bedwingen. Ik was er zeker van dat iedereen mijn wiebelende bed kon horen, en het was niet dat ik mijn schaamte daarvoor verloren had, maar wanneer de lustige beelden eenmaal in mijn hoofd begonnen te wemelen, het bloed zich in mijn piemel verzamelde en ik tegen het matras begon te wrijven, kon ik mijn handen niet meer tegenhouden.

Doordat het bed me niet toestond al te heftig te bewegen, ontdekte ik al vroeg manieren waarop het genot kon worden gerek. Ik leerde het langzaam te doen, te herkennen wanneer je nog kon stoppen om even te wachten en dan, heel voorzichtig, verder te gaan. Hoe je, door met je vingertoppen op verschillende plekken druk uit te oefenen, intenser klaar kon komen.

Het waren niet alleen de momenten die ik met mezelf in bed beleefde; ik merkte dat mijn blik veranderde – jachtig werd. Op straat, bij vriendjes thuis, als we een film keken en zeker later, tegen de zomer, als we gingen zwemmen in het buitenbad. Een blik die gretig zocht en verzamelde. Meestal waren het meisjes die net iets ouder waren, maar soms ook vrouwen aan wie niets kinderlijks meer kleefde. Ik was me er vaag van bewust dat ik hun lichamen gebruikte, of in elk geval, dat ik iets van hen ontvreemdde, al was het van ieder slechts een deel, maar ik doorzag nog niet voldoende wat ik deed om me daarom te bekommeren.

Dat veranderde met Jennifer, toen ik me voor het eerst schuldig voelde voor het zaad dat op mijn buik lag. Jennifer was een meisje

dat mijn zus op zomerkamp had leren kennen. Ze woonde in de buurt en naarmate ze vaker bij ons over de vloer kwam en zo nu en dan bleef logeren, werd ik verliefd op haar. Dat wist ik niet meteen, ik wist alleen dat ik anders naar haar keek dan naar de anderen, en dat ik mezelf met haar in gedachten anders aanraakte, dat ik probeerde haar steeds in haar volledigheid voor me te zien. Er ontstonden verhalen rond mijn heimelijke sessies; verhalen die ik soms nachtenlang volhield, uitwerkte. De meeste fantasieën haalde ik uit boeken of films, andere nachten keerde ik terug naar mijn eerste keer, waarbij ik aan haar handen dacht, haar mond.

Het gebeurde ergens midden in augustus, precies op zo'n moment, of eigenlijk net erna, dat de beelden zich, samen met mijn hand, begonnen te versnellen. Ik wilde Jennifer bij me houden, maar opeens was Bo er, haar druppelvormige billen, en kwamen er naamloze borsten; een jonge vrouw die ik weken daarvoor op de ligweide van het zwembad had gezien; een tong die aan een ijsje likt; iemands blote benen, verdwijnend in de schaduw van een rokje; Tine, haarscherp afgetekend, helderder dan ooit. Alsof alle meisjes, alle vrouwen, die ik in de maanden daarvoor verzameld had, zich allemaal ineens aan me toonden en Jennifer verdrongen.

Vanaf die nacht had ik angstige dromen, sliep ik verstrikt in de takken van de hondsroos, die tot ver boven me was uitgegroeid. Takken die veranderden in ledematen, waarmee ik in het begin verstrengeld was, die me streelden, maar die zich daarna om me sloten, me grepen – tot ik begon te bloeden.

Het waren snikhete weken, de lakens voelden zweterig en klam en zelfs als ik ze van me af sloeg, bracht de lucht geen verkoeling. En misschien omdat het zo warm en drukkend was, kreeg ik steeds meer het idee dat al die lichaamsdelen in de mijne zaten; dat ze me zwaarder maakten. Een veelvoud aan armen, benen, hoofden. Een mond van tientallen monden.

Ik schrok wakker. Ik ben niet alleen, dacht ik. Ik wilde het licht aandoen, maar merkte dat mijn arm niet reageerde. Ik lag op mijn

rug, een houding waarin ik nooit kon slapen, omdat ik me dan te weerloos voelde, en ik luisterde. Alsof ik verwachtte dat die andere lichamen geluid zouden maken, dat een van hen zou praten, maar ik voelde alleen hun gewicht.

‘Mag ik me omdraaien?’ vroeg ik zacht. Ik was zo opgelucht toen de kamer verder stil bleef dat ik me inderdaad op mijn buik draaide, mijn armen onder het kussen stak en niet veel later sliep.

Omdat we uit hetzelfde dorp kwamen, waren Bas en ik ingedeeld in dezelfde klas. Onze moeders hadden met elkaar gebeld, en vanaf de eerste dag op de middelbare school fietsen we samen. 15 kilometer, bijna een uur. Eerst door de polder naar de tunnel, dan verder over het bedrijventerrein, langs het weiland waar 's ochtends altijd reigers stonden die we op potloodventers vonden lijken, omdat het net was alsof hun gesloten vleugels lange, grijze jassen waren. Dan enkele oude huizen, ooit ver van de stad gebouwd, de fly-over, waarna de buitenwijken volgden; portiekflats met schotelantennes, overgaand in arbeiderswoningen en steeds smallere straten, tot in het centrum van de stad. Het streng ogende schoolgebouw, uit de jaren twintig, waarover we weleens graptten dat het op een weeshuis leek.

We ontmoetten elkaar aan de rand van het dorp, waar de weg zich om de nieuwbouw kromde, richting de rotonde. Bas was meestal later dan ik en regelmatig moest ik op hem wachten. In de brede berm tussen het fietspad en de weg stond een kunstwerk; een betonnen amfoor met een dikke plak golvend glas eromheen, blauwgroen met grote bellen erin – een knikje naar de Romeinse resten die ze tijdens de bouw gevonden hadden. De amfoor stond op een smalle, metershoge sokkel, en steeds als ik daar wachtte en naar het glas keek, het zadel tussen mijn benen, één voet op het asfalt, be kroop me het gevoel diep onder water te staan, alsof de polders nooit waren drooggelegd.

We leerden nieuwe dingen. De bouw van een menselijke cel – uitgelegd door mevrouw Broekland, die een met water gevuld

aquarium liet zien waarin van alles zweefde. De beginselen van Lattijn, van Frans, waarin ik een voorsprong had omdat mijn moeder dat vloeiend sprak en ons al van jongs af aan de telwoorden geleerd had en een handvol eenvoudige zinnen. De eerste, voorzichtige stappen van de wiskunde. De wereld breidde zich uit, en met die groei leken de mensen die ik in me verzameld had te wijken, luwden de angsten die ze veroorzaakt hadden.

Als ik erop terugkijk, mochten Bas en ik elkaar niet echt in het begin, maar langzamerhand begonnen we te praten – tastten af wat de ander grappig vond, of eng, legden overeenkomsten bloot en onze verschillen. We waren het vooral oneens over meneer Meyers, van wie we natuurwetenschappen hadden. Een vak dat we bij wijze van kennismaking kregen: pas in het tweede jaar zouden we dieper op de materie ingaan en gaan werken met formules.

Om ons enthousiast te maken begon Meyers elke les met een korte demonstratie: een experiment dat betrekking had op het onderwerp waar we mee bezig waren. Simpele opstellingen met geschakelde lampjes, een metalen bol die hij aanraakte waardoor zijn haar overeind ging staan, zo nu en dan iets scheikundigs, waarbij hij een reageerbuisje in de vlam van een bunsenbrander hield tot de inhoud van kleur veranderde of tot ontbranding kwam.

Bas had al snel een hekel aan Meyers gekregen, vooral door zijn moeilijk verstaanbare, wat lispelende stem en de flauwe grapjes die hij keer op keer maakte, maar ik vond het vak interessant en op dinsdagen en donderdagen, wanneer we Meyers hadden gehad, voerden we op weg naar huis soms heftige discussies.

Mijn liefde voor wat we bij hem leerden, raakte pas gekrenkt door de demonstratie met de wekker. Ik weet nog dat hij al rinkelde toen we het lokaal binnenkwamen, onder een glazen stolp op een tafeltje vooraan; zo'n ouderwetse wekker met bellen en een hamertje. Dat moet een van Meyers geintjes zijn geweest, want het opwindmechanisme was al ontspannen voordat iedereen zat, en de wekker zweeg. Toen ik beter naar de opstelling keek, zag ik dat

er een slangetje uit de stolp kwam dat naar een klein apparaatje op de grond liep.

‘Goed,’ zei Meyers. ‘Heeft iemand al enig idee waar dit over gaat?’ Hij keek geamuseerd de klas rond.

Een van de meer brutale jongens riep, zonder zijn vinger op te steken: ‘Dat we veel te vroeg op moeten!’

‘Nee, helaas... Nog een poging.’ Een van Meyers’ favoriete zinnenetjes.

Een twijfelende vinger.

‘Ja?’

‘Gaat het over tijd, meneer?’

‘Ook niet. Dat is nog wat te ingewikkeld voor jullie hoofdjes.’ Weer een van zijn gevierde zinnen. Het bleef stil en Meyers tilde de stolp op, draaide aan het vleugelmoertje, stelde een tijd in en zette de stolp weer over de wekker.

‘Het is een bom,’ fluisterde ik tegen Bas. Hij grinnikte. Toen ging de wekker af, maar deze keer bukte Meyers zich en drukte een knop in op het apparaatje, dat begon te zoemen. Er leek niets te gebeuren, tot het geluid begon weg te sterven en je ten slotte de wekker niet meer kon horen. Door de stolp heen zag je het hamertje nog steeds als een bezetene heen en weer gaan, maar er kwam geen geluid door het glas.

Opnieuw keek Meyers de klas rond, zijn armen over elkaar, alsof hij bijzonder tevreden was met wat hij had gedaan. ‘En...?’ vroeg hij. ‘Denk ook even goed na over wat dat pompje... O, haha, nu gééf ik het bijna weg, over wat dat ding op de grond doet.’

Tot mijn verbazing zag ik Bas, die doorgaans nauwelijks iets zei in de lessen van Meyers, zijn vinger opsteken.

‘Bas!’ zei Meyers. ‘Hij spreekt!’

Ik voelde Bas verkrampen – uit schaamte en woede –, maar hij zei het toch.

‘Het gaat over geluid. En dat je dat in een vacuüm niet kunt horen.’

‘Bravo! Ik had het zelf niet beter kunnen zeggen. En, als ik zo vrij mag zijn daarnaar te vragen: hoe weet jij dat?’

‘Dat heb ik een keer gelezen in de *Quest*. Dat er in de ruimte geen geluid is, omdat er geen lucht is.’

‘Ik dacht dat jij dat allemaal niet boeiend vond, natuurkunde en zo?’ We waren op weg naar huis. De laatste drie lessen van die dag had ik nogal stug op Bas gereageerd. Ik denk dat ik jaloers was; het was mijn vak, zo voelde het, en ik had niets geweten van het verband tussen lucht en geluid.

‘Ja, klopt, dat vind ik ook. Dat tijdschrift moet ik van mijn vader lezen.’

‘Ah...’ We hadden het er al eerder over gehad dat zijn vader, die technisch was aangelegd, volgens Bas alles wat hij bij de opvoeding van zijn dochters niet had kwijt gekund aan hem probeerde te slijten: exacte wetenschap en klusjes, precies de dingen waar Bas niet goed in was.

In de dagen daarna dacht ik veelvuldig aan de wekker. Enerzijds vond ik het een geruststellend idee, dat je dat krijsende geluid van de belletjes simpelweg kon laten zwijgen door de lucht eromheen weg te nemen, maar aan de andere kant vroeg ik me af wat het betekende voor alle geluiden die we hier op aarde maakten. Als er lucht was, was er geluid, dacht ik. Dan strekten al die stemmen tot de grenzen van de atmosfeer, misschien niet meer te horen voor een mens, maar toch. En dan? Sloegen ze daarop dood? Hielden ze op? Kaatste dat onbegrijpelijke vacuüm daarbuiten ze terug? Vragen die ik, buiten mezelf, aan niemand stelde, omdat ik dacht dat het vragen waren waarop niemand – ook meneer Meyers niet – een zinnig antwoord kon geven. Een antwoord dat een antwoord was op mijn eigenlijke vraag.